

PASALA

Jau išvalgytu maršrutu aš palydėjau savo kuopą į kaimą. Netrukus sustojome ir aptariau operaciją su būrių bei tankų vadais. Iki šios dienos mano atmintyje išliko, ką jiems tada pasakiau:

– Veikiame visiškai nepriklausomai, be to, situacija yra tikrai neaiški. Pernelyg pavojinga mums būtų pulti kaimą kaktomuša. Iš šios užduoties, jei įmanoma, visi turime grįžti be nuostolių. Už kaimo buvęs savaeigių pabūklų batalionas jau patyrė didelių nuostolių, bet mums taip nenuitiks! Viską organizuosime taip: du tankai visu greičiu įsiverš į kaimą ir rusų gretose sukels sąmyšį. Negalite jiems leisti bent kartą iššauti. Leitenantas Nynštedtas atvažiuos kartu su kitais šešiais tankais. Ponas Nynštedtai! Jūs būsite kitoje šlaito pusėje, kol sulauksite vėlesnių mano nurodymų. Tikėsimės, kad angelas sargas radijo imtuvus neužmigs! Ponas Nynštedtai, tai jūsų pirmoji operacija su mumis. Pirmiausia atmintkite vieną dalyką: jei neprarandate šalto proto, tai viskas vyksta normaliai. Keršerio ir mano du tankai važiuos pirmieji. Visa kita spręsimė atsivėlędami į situaciją, vadinasi, kas vyks vėliau, priklausys nuo to, kokia susidarys situacija.

Toks buvo mūsų trumpas pasitarimas ir užduočių paskirstymas. Daugiau nieko mums nereikėjo. Tada nusivedžiau į šalį savo „maršruto partnerį“ ir su juo aptarėme svarbiausias detales. Visa sėkmė priklausys nuo to, kaip įsiveršime į kaimą, tiksliau, nuo netikėtumo veiksnio.

– Aš važiuosiu priešakyje, mes abu kuo greičiau nusigausime į kaimo vidurį, o ten jau nuspręsimė, ką toliau daryti. Jūs stebėsite mūsų užnugarį, o aš – priešakį, tada pasirūpinsime viskuo, kas pasitaikys mūsų kelyje. Mano skaičiavimais, jei dar neatvyko kita rusų bataliono dalis, kaime yra ne mažiau kaip viena tankų kuopa.

Patapšnojau Keršeriu per petį. Vienas kitam ištarėm „eime!“ ir atsидūrėme savo tankuose, tada greitai patikrinome radijo ryšį ir paleidome variklius. Akimirksniu įveikėme nedidelį pakilimą ir patekome į rusų stebėjimo lauko ribas. Mano pirmosios klasės vairuotojas Barešas iš mūsų griozdo išspaudė viską, ką tik įstengė. Kiekvienas šią akimirką supratome, kad svarbiausia – greitis. Iš pradžių du iš mūsų pusės kaimą saugantys rusų tankai net nereagavo ir nė karto neiššovė.

Užduoties aptarimas piečiau Daugpilio. Aiškiai matyti, koks patogus buvo naujasis bokštelio dangtis, kuris yra nusuktas į šalį. Iš kairės: puskarininkis Krameris (taikytojas), feldfebelis Keršeris, leitenantas Kariusas, jefreitorius Lenekeris (radistas), jefreitorius Vagneris (užtaisytojas). Iš „Die deutsche Wochenschau“.

Perlėkiau tiesiai per patį kaimo vidurį. Sunku pasakyti, kas nutiko paskui, nes įvykiai klostėsi netikėtai ir žaibišku greičiu. Paskui mane maždaug 150 metrų atstumu važiuojantis ir prie kaimo prisiartinęs Keršeris pamatė, kad sukasi abiejų rusų tankų bokšteliai, todėl iškart sustojo ir abu juos pamušė. Tą pačią akimirką aš ėmiau naikinti priešus kitame kaimo gale. Priartėjęs prie manęs Keršeris per radiją pranešė, kad žvilgtelėčiau į dešinę – ten šalia daržinės stovėjo tankas „Stalin“. Šiauriniame fronto ruože šio tanko mums dar neteko išvysti. Nejučia krūptelėjome: tankas buvo ginkluotas labai ilgu 122 mm kalibro pabūklų. Tai buvo pirmasis rusų tanko pabūklas su vamzdžio stabdžiu. Be to, tankas „Stalin“ forma buvo šiek tiek panašus į „Karališkąjį tigrą“. Ne iškart man ir Keršeriui dingtelėjo mintis, kad tik jo važiuoklė būdinga rusų tankams. Šoviau ir tankas užsiliepsnojo. Po šių trumpų dvejonų, kaip iš anksto buvo planuota, sunaikinome visus kaimo buvusius priešų tankus.

Vėliau su Keršeriu juokėmės, kad akimirką atrodė, jog tai buvo rusų užgrobtas „Karališkasis tigras“, nes mūsų įkarštyje retkarčiais nutinka ir tokių dalykų.

Sovietų tankas IS-2 su desantu juda Rygos plentu. Šalikelėje sudaužytas sudegęs sunkvežimis „Studebaker“.

Pradėjęs kaime šaudyti, iškart leitenantui Nynštedtui įsakiau lėtai važiuoti per kalvą, kad prireikus jis galėtų užkirsti kelią atvykti priešų pagrindinėms pajėgoms. Vėliau ši priemonė pravertė tolesnei operacijos eigai.

Visi įvykiai kaime užtruko trumpiau negu penkiolika minučių. Tik du rusų tankai mėgino bėgti į rytus, o kiti jau negalėjo judėti. Kai visa mano kuopa atvyko į kaimą, trys tankai užėmė pozicijas saugoti jį iš rytų pusės ir tada išlipome iš tankų aptarti susidariusios situacijos.

Turėjome priežastį jaustis patenkinti. Netikėta ataka baigėsi sėkmingai, nes veikėme iš anksto tiksliai sutartu laiku. Paaiškėjo, kad savo daliniui rusai pranešė, jog plente viskas gerai ir jų pagrindinės pajėgos nesibaimindamos galėjo atvykti, todėl, remdamiesi šia informacija, sumanėme naują planą.

Sužeistus rusus nutempėme prie plento ir drauge su kitais galinčiais eiti pavedžiau į Daugpilį vykstančiam savaeigių pabūklų batalionui juos taip pat ten nulydėti. Nieko daugiau tiems žmonėms padėti neturėjome galimybių. Netrukus iš šiaurės pusės į kaimą atvažiavo ir motociklas su priekaba. Iš sunkios padėties išsipauijęs savaeigių pabūklų bataliono vadas taip džiaugėsi, kad apglėbęs mane vos neuždusino. Jis jau buvo netekęs vilties dėl savo apsupto dalinio, o mes atsigabėnome net ir jo adjutantą.

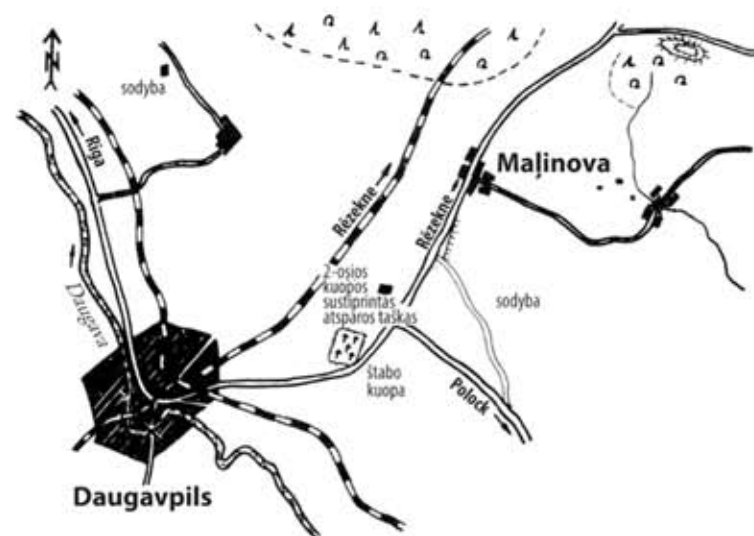

Sovietų sunkieji tankai IS-2 pasaloje. 1-asis Baltarusijos frontas.

Kaime nebuvo rusų pėstininkų, visi likę gyvi ir šliaužti galėję kariai buvo vien tankistai. Kol užgriuvome tarsi griaustinis iš giedro dangaus, rusų tankistai jautėsi visiškai saugūs. Kaimas buvo išvalytas nuo priešo. Tuo metu buvo svarbu važiuoti į rytus, kad kuo toliau šia kryptimi suformuotume fronto liniją. Tada mūsų kariuomenė vėl galėtų naudotis plentu.

Skubiai išanalizavau situaciją ir batalionui išsiunčiau pranešimą, tad man buvo priskirta šarvuotyje sumontuota viena mobilioji radijo stotis. Vidutinių radijo bangų dažniu informavau vadą apie savo buvimo vietą ir kovinės operacijos rezultatus: pamušta 17 tankų „Stalin“ ir 5 tankai T-34. Taip pat jam pranešiau ir apie mano pasirinktą naujos atakos objektą – maždaug 10 kilometrų atstumu nuo dabartinės mūsų buvimo vietos į rytus esantį kaimą. Tada dar papildomai paprašiau, kol atvyksiu į bataliono vadavietę, kad susirinktų ir kartu su savo sunkvežimiais laukų išsklaidytos pėstininkų divizijos daliniai.

Per tą trumpą laiką tarpą sargyboje budėję mano tankistai pastebėjo, kaip iš vieno tarp dviejų spėjusių nuvažiuoti kelis šimtus metrų rytų kryptimi „Stalin“ tankų išlindo du rusai. Jie labai meistriškai važiavo ta vietoje. Vienas iš jų po pažastimi nešėsi panašų į planšetę daiktą, todėl vienas iš mano „Tigrų“ leidosi rusų vyti, bet atvežė tik planšetę. Paskutinę minutę rusų majoras nusišovė. Vėliau sužinojome, kad tai buvo 1-osios sunkiųjų tankų brigados vadas, o jo bendražygis taip pat mirtinai sužeistas. Majoras buvo Sovietų Sąjungos didvyris, ant jo

Vokiečių kariuomenės išsidėstymas Daugpilio–Malinavos fronto ruože.

krūtinės puikavosi Lenino ordinas. Niekada anksčiau iš arti nebuvo tokio apdovanojimo matęs. Vakare abu sovietų karininkai buvo palaidoti kaime kartu su savo bendražygiais. Majoro turėti žemėlapiai man suteikė vertingos informacijos – juose pieštuku nupiešta stora rodyklė nurodė rusų planuojamą puolimo kryptį. Iš žemėlapio aiškėjo, kad, atvykus rusų pagrindinėms pajėgoms, jų tankų batalionas ketino judėdamas plentu pulti Daugpilio kryptimi. Tuo pat laiku kita kovinė grupė turėjo traukti šiaurės kryptimi pro Daugpilį ir priartėti prie miesto iš šiaurės vakarų pusės. Vėliau bus pasakojama, kiek mažai dėmesio mūsų štabo vyriausioji vadovybė skyrė šioms svarbiems žemėlapiams.

*

Perdavę reikalingą pranešimą, išvažiavome pro pietinį kaimo pakraštį rytų kryptimi plento link vedančiu siauru lauko keliuku. Stodavome prie kiekvieno mūsų pravažiuojamo kaimo ir, stengdamiesi, kad nebūtume netikėtai užklupti, skubiai nagrinėdavome situaciją. Tačiau rusų niekur nebuvo matyti. Taigi be kliūčių 5 valandą vakaro pasiekėme savo tikslą. Važiuojant plentu, šis žemėlapyje mano pasirinktas kaimas buvo nutolęs maždaug 10 kilometrų atstumu į rytus nuo mūsų ką tik aplankyto „tankų kapinių“ kaimo. Kaimo pakrastyje šiaurės kryptimi tekėjo nedidelė upė, per ją buvo permestas kiaurymėmis išmargintas ir vargiai „Tigrui“ pervaziuoti tinkamas medinis tiltas.

Stropiai užmaskuotas „Tigras“.

Savo tanką palikau kaimo pakraštyje, o įgula jį gerai užmaskavo. Drauge su feldfebeliu Keršeriu ir leitenantu Nynštedtu sėdome į mano automobilį „Folksvagen“ – jei tik įmanoma, jį visada stengdavausi imti į kiekvieną operaciją. „Folksvagenas“ visada, išskyrus atvejus, kai vyko mūšiai, turėjo važiuoti paskui tankus, būti netoliese, todėl jo vairuotojas sąžiningai nusipelnė savo Geležinio kryžiaus. Batalione mane net pravardžiuodavo „Folksvageno mirtimi“, nes per mano pamėgtus pasivažinėjimus į žvalgybą keli tokie automobiliai apgadinti. Tačiau ši pravardė buvo per skambi – neprisimenu nė vieno atvejo, kad „Folksvageną“ būčiau nepataisomai praradęs. Šiaip ar taip, net jei bataliono vadas įsakydavo važiuoti šarvuočiu, kurį praminėme „karstu“, jis man paprasčiausiai buvo per lėtas ir nepatikimas. Bėda, kad šio pusiau vikšrinio šarvuočio vikšrai dažnai nuslysdavo ir jis sustodavo, o mes sugaišdavome daugybę laiko. Be to, ir šarvai buvo nedaug atsparesni už „Folksvageno“ skardą...

Jau važiuojame, kai bataliono radijo operatorius perdavė pranešimą apie naują jo dislokavimo vietą. Ketinome pasiekti platesnį, tikriausiai jau rusų naudojamą kelią. Žemėlapis rodė, kad toks kelias buvo maždaug už 10 kilometrų į šiaurę nuo mūsų Malinavos kaimo ir kirtosi su plentu. Įveikę maždaug 4 kilometrus, pasiekėme ir tą kelią, o ten pasitvirtino mūsų įtarimai: švieži vikšrų pėdsakai! Jei sėkmė ir toliau mūsų neaplenktų, galėtume luktelėti šioje vietoje ir netikėtai užpulti rusų brigados likučius, žinoma, jei ji dar nebuvo gavusi pranešimų apie dabar susiklosčiusią padėtį.

> Feldfebelis Hermanas vėl prisidarė rūpesčių.
Verčiau jau nebūtų čia važiuavęs.

Pakeliui dar turėjome pašalinti vieną problemą, nes kelias nebuvo matomas iš mūsų kuopos stovėjimo vietos. Važiuodami atgal paieškojome ir radome perkėlai tinkamą vietą, o tada tankai ten atsargiai pervažiavo per nedidelę upę. Pirmiesiems šešioms „Tigras“ viskas baigėsi gerai, bet septintas tankas nugrimzdo iki korpuso ir tik didelėmis pastangomis, ėmus važiuoti atgal, jį pavyko išlaisvinti, todėl protinga atrodė dviem likusiems tankams šioje vietoje per upę nevažiuoti. Mūsų sugalvotam planui įgyvendinti būtų užtekę ir šešių tankų pabūklų. Vėliau džiaugiausi, kad šiuos du „Tigrus“ palikau kitoje upės pusėje, nes mums jų prireikė pagelbėti operacijoje dalyvaujantiems šešioms tankams grįžtant per upę. Reikėjo skubėti, nes dar turėjau kuo greičiau šešis „Tigrus“ dislokuoti pozicijose – pasislėpti už kalvelės. Pozicijos buvo įrengtos taip, kad mums reikalingame kelyje galėjome užsitikrinti deramą ruožą rusams apšaudyti, o tada mano tankistai puikiai užmaskavo pozicijas. Vėliau tankų vadai užlipo ant kalvos, o aš jiems papasakojau, kaip vingiavo kelias. Iš savo pozicijų mes matėme jo 2–3 kilometrų ilgio atkarpą. O toliau kelias dingo už kairėje nuo mūsų pusėje kylančios kalvos. Jei rusai iš tikrųjų čia pasirodytų, mums reiktų tik nekliudyti jų priešakiniam tankui nuriedėti iki šios kalvos ir kaip tik tuo metu pradėti į juos šaudyti. Taip galėjome sunaikinti didžiąją dalį priešo tankų. Tai buvo užduotis, kuriai atlikti reikėjo ir ištvermės, ir drausmės – niekas per anksti neturi pradėti šaudyti, tačiau, ačiū Dievui, tai jau buvome daugelį kartų darę, todėl mums turėjo pavykti. Labai detalčiai paskirstėme šaudymo ruožus, bet buvo svarbiausia, kad kairėje pusėje stovintis „Tigras“ apšaudytų priešakinį rusų tanką, o dešinėje pusėje esantis „Tigras“ – paskutinį. Man įsakius, tą pačią akimirką visi „Tigrai“ turėjo kartu atidengti ugnį.

